

КРАЯЗНАЎЧЫ

• № 7 •

• 25 САКАВІКА 2019 •

УА «Лунінецкі ДПТДПТК»
Аб'яднанне
на інтарэсах
"Кр'язнаўства"

Сучасная беларуская назва першага месяца вясны паходзіць ад слова «сок». У гэтую пару сок пачынае цячы з дрэў. Ф.Скарына ў «Малой падарожнай кніжыцы» згадвае месяц *mareць*, а ў «Псалтыры» - *березозол*. Варыянт апошняй назвы *brezen* захавалася ў чэшскай мове, ва ўкраінскай - *березень*. Лацінскую назву ўтрымліваюць французская - *mars*, англійская - *march*, польская - *marzec*, руская - *март* і інш.

Якія ж змены ў сакавіку адбываюцца ў прыродзе. Снег пачынае чарнець і раставаць. На высокіх месцах з'яўляюцца праталіны, бягуць ручайкі. На поўначы Беларусі клён дае сок у сярэдзіне сакавіка, бяроза - у канцы. З'яўляюцца «коцікі» на ранніх раслінах. Ракіты ў другой палове месяца ці ў пачатку наступнага ўжо пачынаюць цвісці. Гэта першыя меданосы. З-пад сухой травы выглядаюць пралескі, зелянее трава. Прылятаюць гракі, за імі - шпакі, жаваранкі, канаплянкі, зяблікі. Выводзяцца ваўкі, зайчыкі, ваўчаняты і іншыя звярыкі.

З народнага календара

- Сакавік 1
- Старажытны Кажан-Гарадок 1
- Экскурсія ў воінскую часць 2
- 20 гадоў рэспубліканскаму ландшафтнаму заказніку "Сярэдняя Прыпяць" 2
- Знакамітыя імёны Бацькаўшчыны
- М.С.Давыдаў 3
- М.М.Калінковіч 3
- Мясцовыя кр'язнаўцы 4

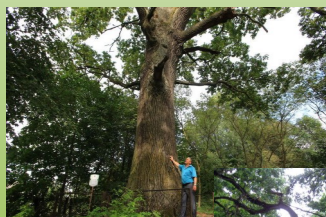
СТАРАЖЫТНЫ КАЖАН- ГАРАДОК

На месцы знаходжання цяперашняга Кажан-Гарадка затрымаліся некалі магутныя леднікі. Як памяць пра гэта і цяпер стаяць там дробназярністыя горы. На вяршыне адной з іх, згодна з паданнем, пасадзілі людзі бярозу, а побач паставілі лаўку, каб вандроўнікі адпачывалі. Па назве дрэва назвалі і пасяленне – Белая Бяроза. У другой легендзе гаворыцца, што ў гэтыя краі лёс занёс рымскага паэта Публія Авідзія Назона. У падарожжы ён быццам бы захварэў і памёр, а пахавалі яго ў падножжы гары, дзе расла бяроза. Імя Авідзія змянілася і ператварылася ў Відуш. З тых пор Белая Бяроза атрымала новую назву – Відуш Гара. Аб гэтым ёсць упамінанне ў «Путеводителе по Полесью», выдадзеным у 30-я гады ў Польшчы.

Кажан-Гарадок і яго ваколіцы вядомыя сваімі помнікамі прыроды. Так, на тэрыторыі Кажан-Гарадка ўжо каля трох стагоддзяў растуць два дубы – «Дуб Суво-

ва» і «Дуб Міцкевіча». Вышыня першага – 45 м, другога – 40 м. Аднавадна дыяметр 1,5 і 2,8 м. Хто ведае, ці не пад імі станавіліся ў свой час на адпачынак пасля баёў і доўгіх пераходаў паўстанцы Кастуся Каліноўскага, іншых народных кіраўнікоў. Дарэчы, саракапяціметровы дуб Кажан-Гарадка – самы высокі ў рэспубліцы. Ёсць тут яшчэ адзін «дрэўны» аб'ект, які ахоўваецца дзяржаваю, – ліпа вышынёй 32 м і дыяметрам 1,5 м.

З кнігі «Памяць»

Сакавік мокры - хлеб горкі.

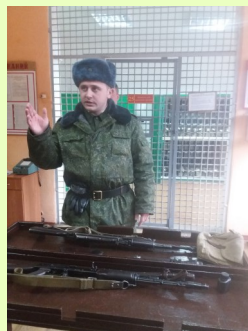
*Сакавік часамі снегам сее,
а часамі сонцам грэе.*

*Няма ў сакавіку вады -
няма ў красавіку травы.*

ЭКСКУРСІЯ Ў ВОІНСКУЮ ЧАСЦЬ

28 лютага члены аб'яднання па інтарэсах “Краязнаўства” пабывалі на экскурсіі ў воінскай часці №25886. Гэта радыёлакацыйная рота, якая займаецца аховай паветраных рубяжоў нашай краіны. У ходзе экскурсіі мы змаглі ўбачыць радыёлакацыйныя станцыі рознага прызначэння, нам расказалі пра прынцып іх дзеяння. Пабывалі мы таксама ў казарме, дзе салдаты прадэманстравалі разборку і зборку аўтамата АКМ-74. Нам паказалі спальныя памяшканні, сталовую, бытавы пакой, пакой досугу і інфармацыйна-ідэалагічнай падрыхтоўкі. Экскурсія атрымалася насычанай, цікавай і карыснай.

Гарадкавец Дар'я, навучэнка групы №14

20 ГАДОЎ РЭСПУБЛІКАНСКАМУ ЛАНДШАФТНАМУ ЗАКАЗНІКУ “СЯРЭДНЯЯ ПРЫПЯЦЬ”

Сёлета спаўняецца 20 гадоў з часу заснавання ў 1999 годзе ландшафтнага заказніка “Сярэдняя Прыпяць” (Лунінецкі, Пінскі, Столінскі, Жыткавіцкі раёны). Плошча складае 90 447 га. Месціцца ў сярэдняй пойме ракі Прыпяць. Каля 92% тэрыторыі складаюць плошчы, занятыя натуральнай расліннасцю. На тэрыторыі заказніка шмат пойменных лясоў і лугоў. Сярод лясоў пераважаюць чорнаалешнікі і дубравы. Тут можна знайсці ўсе тыпы лугоў: ад вельмі забалочаных да сухіх. У пойме таксама прысутнічаюць тыповыя нізінныя балоты, якія ствараюць біятопы, што знаходзяцца пад пагрозай знікнення ў Еўропе. Самыя вялікія балоты сканцэнтраваныя ў вусцях рэк Ясельда і Стыр, якія з'яўляюцца прытокамі Прыпяці. Тут расце 725 відаў раслін, з іх 11 відаў занесеныя ў Чырвоную кнігу. Тут сустракаецца 16 відаў зямнаводных і паўзуноў, сярод якіх: балотная чарапах, звычайная квакша, чаротная рапуха. На плошчы заказніка 37 відаў рыб, якія жывуць у Прыпяці і азёрах-старыцах. Адзначана 182 віды птушак, 52 з якіх занесены ў Чырвоную кнігу, а 5 - пад глабальнай пагрозай знікнення: вяртлявая чаротаўка, вялікі арлец *Aquila clanga*, драч, дубальт, белавокі нырэц і гусі-піскулькі.

Раковіч Аляксандр, навучэнец групы №11

ЗНАКАМІТЫЯ ІМЁНЫ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

МІКАЛАЙ СЯРГЕЕВІЧ ДАВЫДАЎ (1921-1949)

Нарадзіўся ў в. Вялікае Андосава Пільнінскага р-на Горкаўскай вобл. Пасля заканчэння сямігодкі працаваў токарам на заводзе ў Варашылаўградзе, вучыўся ў авіяшколе. З 1940 г. у Чырвонай Арміі. Член КПСС 1944 г. Ваяваў на Паўднёвым, 4-ым Украінскім і 3-ім Беларускам франтах: памочнік камандзіра, камандзір эскадрылі 75-га гвардзейскага штурмавога авіяпалка. Гвардыі старшы лейтэнант Давыдаў асабліва вызначыўся пры вызваленні Віцебска, Оршы, Мінска і ліквідацыі Мінскага «катла». Здзейсніў 187 баявых вылетаў, знішчыў 8 танкаў, 6 артылерыйскіх батарэй, 1 паравоз, 17 вагонаў, 21 аўтамашыны, каля 200 гітлераўцаў. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 19.04.1945 г.

З кнігі М.М.Калінковіча «Лунінец» (Мн., Палымя, 1990):

«Загінуў Мікалай Давыдаў у мірны жнівень 1949-га, адхіліўшы няшчасце ад Лунінца. Вось як гэта было. У раёне Прыпяці праходзілі вучэнні авіятараў. Удзельнічала ў іх і эскадрыля капітана. Нечакана самалёт Давыдава ўспыхнуў у паветры над райцэтрам. Унізе – людзі, будынкі. Ён аддаў кароткі загад экіпажу: «З парашутамі – уніз!» А сам накіраваў палаючую машыну да балота, імкнучыся збіць з яе полмя і адвесці ад города небяспеку. Прагучаў моцны выбух. Так здзейсніў свой апошні подзвіг Герой Савецкага Саюза».

М.С.Давыдаў пахаваны на могілках у Лунінцы. У 1969 г. на магіле ўстаноўлены абеліск. Яго імем названа вуліца ў г. Лунінец і школа на радзіме. Непадалёку ад месца гібелі пры ўездзе ў Лунінец з паўднёвага захаду ў 1981 г. устаноўлены помнік – самалёт-знішчальнік «МІГ-17» і мемарыяльная дошка, якая расказвае пра подзвіг капітана Давыдава.

МІКАЛАЙ МІКАЛАЕВІЧ КАЛІНКОВІЧ (1950-1990)

Нарадзіўся ў сям'і рабочага. Пасля заканчэння Лунінецкай сярэдняй школы № 2 (1968) кароткі час выкладаў нямецкую мову ў Гаўрыльчыцкай васьмігадовай школе Салігорскага раёна. З кастрычніка 1968 г. – літсупрацоўнік лунінецкай раённай газеты «Ленінскі шлях». У 1969-1971 гг. службы ў Савецкай Арміі. Пасля заканчэння факультэта журналістыкі БДУ (1976) – карэспандэнт аддзела ідэалогіі брэсцкай абласной газеты «Заря», у 1976-1978 гг. – намеснік рэдактара лунінецкай раённай газеты. У 1978 г. прызваны на тэрміновую афіцэрскую службу. Служыў у Мінску, Ашхабадзе, Маскве, у Грузіі. У 1984-1987 гг. вучыўся ў аспірантуры пры Вышэйшай школе КДБ СССР. Кандыдат гістарычных навук. Загінуў пры выкананні службовых абавязкаў у Грузіі. Упершыню выступіў у друку ў 1968 г. Пісаў на беларускай і рускай мовах. Аўтар гісторыка-дакументальнага нарыса «Лунінец» (1981, 1989), кніг дакументальных аповесцей, апавяданняў, нарысаў «Не обрывается земная связь» (1982), «Имя мое – Свобода» (1984), «Палескія дні Аляксандра Блока» (1985), «Возвращение рассветной рани» (1987), «Не должен неизвестным быть солдат» (1987), адзін з аўтараў кнігі «На рубежах тайной войны» (1985).

Матэрыял сабраў Кіпцэвіч Аляксандр, навучэнец групы №11

На Туркменскім радыё пастаўлены п'есы «Ліпенскае зарыва» (1982), «Камісар Закаспія» (1985).

МЯСЦОВЫЯ КРАЯЗНАЎЦЫ

ВАДЗІМ ЖЫЛКО

Нарадзіўся ў 1967 г. у Лунінцы. Скончыў у 1984 г. сярэднюю школу, у 1990г. - гістарычны факультэт БДУ. Працаваў у адзеле архітэктуры Лунінецкага райвыканкама, у ДOME

дзіцяча-юнацкай творчасці, навуковым супрацоўнікам Лунінецкага раённага краязнаўчага музея. З 2007 г. працуе ў лунінецкім недзяржаўным штотыднёвіку «Інформ-прогулка». З'яўляецца аўтарам 8.100 публікацый, найбольш журналістскіх, у раённых, абласных і рэспубліканскіх газетах і часопісах. Прымаў удзел у больш як 20 міжнародных і рэспубліканскіх канферэнцыях па гісторыі, краязнаўстве, правах чалавека і інш. Лаўрэат звання «Чалавек года-2003» Лунінецкага раёна ў галіне культуры». Член Саюза беларускіх пісьменнікаў і Беларускай асацыяцыі журналістаў. Ён сапраўдны патрыёт, чалавек апантаны прагай пазнання і вывучэння Луніначчыны.

МІКАЛАЙ ЛЬЮЧЫК

Нарадзіўся ў в. Багданаўка Лунінецкага раёна ў 1966 г., вучыўся, працаваў у МЧС. Піша вершы і прозу, займаецца

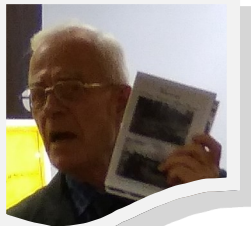
журналістыкай. Выдадзены зборнікі «Ці жыве душа», «Шматкроп'е кропель», «Роспач і надзея», дзіцячая кніга «Цуд на Каляды», апавесць на рускай мове «У памяці в долгу». У 2017 г. выйшаў зборнік апавяданняў і мініяцюр «Верагоднасць цуду».

СЦЯПАН НЕФІДОВІЧ

Нарадзіўся ў 1941г. ў вёсцы Лахаўка Лунінецкага раёна. Працаваў у мясцовым калгасе, у Любанскім сельскім клубе. Закончыў Пінскае педвучылішча і філалагічны факультэт БДУ. 36 гадоў адпрацаваў

настаўнікам у Любанскай сярэдняй школе. Выдаў шэраг зборнікаў: паэтычныя «Дзень добры!» і «Сувоі жыцця», сатырычны «Парушынікі ў воку», пейзажных замалёвак «Святло бяроз», эсэ і ўспамінаў «Сустрэчы і расставанні», а таксама апублікаваў шмат артыкулаў на краязнаўчую тэматыку ў раённых, абласных і рэспубліканскіх выданнях. У зборніку «Махаю крыламі гадоў» распавядае аб гісторыі роднага краю, аб лёсах яго жыхароў і ўцэлым Луніначчыны.

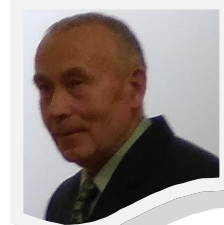

ІВАН ПАНАСЮК

Нарадзіўся ў в.Астрамечэва Брэсцкага раёна. Настаўнічаў у Вялуцкай СШ, у СШ № 2 г. Лунінца. На сённяшні

дзень мае публікацыі: «Прырода і ахоўваемыя тэрыторыі Лунінецкага раёна», «Палессе маё Лунінецкае», «Велута», «Навасёлкі Лунінецкія» і інш. У 2014г. выдаў зборнік «Пісьма камандіров» пра партызанскі рух на Луніначчыне ў гады вайны.

ВАСІЛЬ ТУМІЛОВІЧ

Нарадзіўся ў 1953 г. у в. Кажан-Гарадок Лунінецкага раёна ў сям'і будаўніка. Закончыў Ленінградскую духоўную семінарыю, пазней Магілёўскі ўніверсітэт. Працаваў настаўнікам гісторыі ў Лунінцы і заявіў пра сябе як пра краязнаўцу і фалькларыста. Удзельнічаў у навукова-практычных канферэнцыях рознага рангу, у ліку і міжнародных. Выдаў працу «Возрождение забытого имени. Жизнь и деятельность Софьи Прорвич (1860 - около1937)». Ён запісана каля 400 адзінак тэкстаў вуснай народнай творчасці. Сярод фальклорных жанраў аддае перавагу легендам і паданням. Дзве яго кнігі прысвечаны Камянецкаму раёну: зборнік «Фальклор Камянецкага раёна», «Исторический очерк Новицкович и деревень сельсовета». Шэраг публікацый было надрукавана ў часопісе «Гістарычная брама».

Друкаваны орган
аб'яднання
па інтарсах
«Краязнаўства»

Выдаецца з
верасня 2018г.

Галоўны рэдактар:
Антановіч
Галіна Мікалаеўна

Тэхнічны рэдактар:
Наркевіч Карына

Рэдакцыйная
калегія:
Канановіч Вікторыя,
Маснева Ганна,
Плескацэвіч Яна,
Кавалевіч Ангеліна

Наш адрас:
вул. Чэхавы, 10а
225644 г. Лунінец
Брэсцкай вобл.

Наш сайт:
www.lgplp.brest.by

E-mail: lplp@brest.by

Выходзіць 1 раз у
месяц

